

زندگی با چت بات‌ها

پیامدهای نادیده گرفته‌شده
گسترش هوش مصنوعی در ایران

محمد رهبری

جامعه‌شناس و پژوهشگر
شبکه‌های اجتماعی

مرکز افکارسنجی دانشجویان ایران (ایسپا) اخیراً در قالب یک نظرسنجی میزان آشنایی مردم با ابزارهای هوش مصنوعی و زمینه استفاده از آن را بررسی کرده است. براساس یافته‌های این نظرسنجی، ۳۲/۳ درصد از پاسخگویان اعلام کرده‌اند که به‌صورت حرفه‌ای و یا تا حدی با هوش مصنوعی آشنا هستند و از آن استفاده می‌کنند؛ امری که برای جوانان ۱۵ تا ۲۹ سال ۵۴ درصد و برای افراد با تحصیلات دانشگاهی حدود ۵۸ درصد است. این اعداد بیانگر آن است که استفاده از مدل‌های زبانی بزرگ مانند chat-gpt، گراک، جمناي و... در ایران فراگیر شده و مورد استفاده بسیاری از مردم است. اگر نمونه‌های این نظرسنجی به‌خوبی معرف جامعه ایران باشند، معنای این اعداد آن است که حدود یک‌سوم مردم ایران، بیش از نیمی از جوانان ۱۵ تا ۲۹ سال و نزدیک به دوسوم افراد با تحصیلات دانشگاهی از هوش مصنوعی استفاده می‌کنند که عدد قابل توجهی است و بیانگر گستردگی استفاده از این فناوری جدید است. در قیاس با سرتاسر دنیا، مصرف مدل‌های زبانی بزرگ در ایران، احتمالاً از میانگین جهانی بیشتر است. در حالی که ایران حدود یک‌سوم از مردم چت‌بات‌ها استفاده می‌کنند که براساس داده‌های رسمی openAI در ماه اخیر، در سرتاسر دنیا فقط ۱۰ درصد از مردم از chat-gpt (محبوب‌ترین چت‌بات) استفاده می‌کنند؛ امری که نشان می‌دهد در قیاس با سایر کشورها، به‌طور متوسط مردم بیشتر از هوش مصنوعی استفاده می‌کنند. یافته‌های این نظرسنجی نشان می‌دهد که فقط حدود ۲۱ درصد از کاربران، به این چت‌بات‌ها بی‌اعتمادند. استفاده گسترده از چت‌بات‌ها، همراه با اعتماد کاربران به آن‌ها، بیانگر جایگاه ویژه چت‌بات‌ها در زندگی روزمره میلیون‌ها ایرانی (حدود ۲۲ میلیون نفر) است براساس یافته‌های این نظرسنجی، اگر چه اکثر کاربران هوش مصنوعی، ساکنان مراکز استان‌ها هستند، اما استفاده از ابزارهای هوش مصنوعی حتی به روستاها نیز کشیده شده است. این داده‌ها نشان می‌دهد که در عرض دو، سه سال، این فناوری جدید زندگی ایرانیان را تحت تأثیر قرار داده است. نکته مهم در این میان، نحوه استفاده از چت‌بات‌هاست. داده‌های نظرسنجی ایسپان نشان می‌دهد که یکی از مصارف هوش مصنوعی برای حدود ۵۵ درصد از کاربران، «کسب اطلاعات عمومی» است. این در حالی است که براساس داده‌های openAI، به‌طور میانگین کسب اطلاعات عمومی از طریق chat-gpt در سرتاسر، ۱۸/۲ درصد مصرف این چت‌بات را به خود اختصاص می‌دهد. در ایران، هوش مصنوعی به‌تدریج جایگزین گوگل برای کاربران چت‌بات‌ها می‌شود؛ با این حال، در سطح جهانی، استفاده از آن برای کسب اطلاعات عمومی هنوز چندان فراگیر نیست؛ گرچه همین کاربرد، بیشترین سهم مصرف را در جهان دارد. بر اساس داده‌های ایسپا، استفاده‌های آموزشی و پژوهشی، دومین مصرف مهم چت‌بات‌هاست. در میانگین جهانی نیز، آموزش ۱۰/۲ درصد و پرباش متن یا نتیجه‌گیری از آن (که احتمالاً کارکرد پژوهشی دارد) ۱۴/۲ درصد از مصرف چت جی‌پی‌تی را به‌خود اختصاص داده است. این موضوع نشان می‌دهد که چه در ایران چه در سرتاسر دنیا، بسیاری از دانشجویان و پژوهشگران از این ابزارهای هوشمند جهت انجام کارهای تحقیقاتی و آموزشی استفاده می‌کنند. هوش مصنوعی در ایران مصارف مهم دیگری نیز دارد؛ از جمله برنامه‌ریزی برای زندگی و مشاوره (۱۷/۳ درصد) و مشاوره پزشکی (۸/۸ درصد). یعنی حدوداً ۱۰ درصد از کسانی که از هوش مصنوعی استفاده می‌کنند، برای مشاوره در زندگی شخصی یا مشاوره پزشکی از آن استفاده می‌کنند؛ یعنی بیش از ۲ میلیون نفر در کشور! مجموعه این اعداد توصیف‌شده، بیانگر نکات مهمی است. این داده‌ها نشان می‌دهد که مصرف هوش مصنوعی در ایران با سرعت زیادی افزایش یافته و به‌مرور جایگزین دانشگاه، مدرسه، مشاور و حتی پزشک شده و حتی ابزارهای پیشین نظیر گوگل نیز از این تحولات مصون نمانده است. با این وجود، به‌نظر نمی‌رسد که سیاستگذاران توجهی متناسب با این تحولات و سرعت بالای آن داشته باشند. در نتیجه ممکن است به‌زودی این تحولات فناوریانه آثار اجتماعی داشته باشد که از قبل به آن فکر نشده است. به‌طور مثال، اینکه به‌مرور مردم بجای پزشک و تراپیست، با چت‌بات‌ها مشورت کنند، حتماً اثراتی در جامعه خواهد داشت. همچنین جایگزینی هوش مصنوعی (و همچنین یوتیوب) با مدرسه و دانشگاه، منجر به کاهش اهمیت آموزش رسمی می‌شود؛ موضوعی که بر نحوه جامعه‌پذیری افراد بسیار مؤثر خواهد بود و بنابراین، خیلی زود اثرش را در جامعه نشان خواهد داد. چنین امری منجر به نوعی شکاف ارزشی و ادراکی در جامعه خواهد شد: در حالی که ارزش‌های بخشی از جامعه، تحت تأثیر آموزش رسمی شکل گرفته‌اند، ارزش‌های بخشی دیگر بی‌ارتباط به آن است. ایمن موضوع منجر به شکل‌گیری دو ادراک متفاوت در جامعه ایران خواهد شد و نشانه‌هایش تا سالیان آتی نمایان می‌شود. در مجموع یافته‌های نظرسنجی ایسپا نشان می‌دهد که هوش مصنوعی به‌سرعت به بخشی جدایی‌ناپذیر از زندگی روزمره ایرانیان، به‌ویژه جوانان و تحصیل‌کردگان تبدیل شده است. چنین وضعیتی، اگر چه از نظر فناوریانه نویدبخش است، اما نیازمند مطالعه ابعاد اجتماعی و فرهنگی و سیاسی آن، و سیاست‌گذاری متناسب با این تحولات است؛ در غیر این صورت، احتمالاً تا چند سال آینده نسبت به اثرات آن غافل‌گیری ایجاد شود.

۲۴ ساعت

24 HOURS

hammihanmedia@gmail.com
@Hammihanonline

• صاحب امتیاز و مدیرمسئول: غلامحسین کرباسچی
• مشاوران: عباس عیدی و احمد زیدآبادی
• سردبیر: محمدجواد روح • معاون سردبیر: مهرداد خدیر • دبیر آنلاین: شبنم رحمتی
• دبیران گروه‌ها: فرزانه طهرانی (اقتصاد) • آرمین منتظری (دیپلماسی و بین‌الملل)
• علی ورامینی (رسانه و فرهنگ) • سمیه متقی (سیاست) • الناز محمدی (جامعه) • آرش خاموشی (عکس)
• مدیر اداری و آگهی‌ها: شاهرخ حیدری
• مدیر هنری: مهدی قربانی تبار
• هادی حیدری (طرح و کاریکاتور) • حروفچینی و ویراستاری: شهرام هادی

• تلفن روابط عمومی: ۸۸۷۴۹۳۰۰ • تحریریه: ۸۸۷۳۰۲۹۱ • آگهی‌ها: ۸۸۷۳۵۲۰۷ • نشانی: خیابان شهید بهشتی، خیابان پاکستان، کوچه دوازدهم، پلاک ۱۸
• لیتوگرافی و چاپ: هم‌میهن • تلفن چاپخانه: ۰۲۱۴۶۸۳۱۱۴ • توزیع: نشر گستر امروز نوین • تلفن: ۰۲۱-۶۱۹۳۳۰۰۰

چهل کلاغ رمزارزی

گفت‌وگو با دو فعال صنفی رمزارز درباره امنیت کیف پول ایرانی‌ها
و توقیف دارایی‌های کاربران به بهانه طرح برخی ادعاهای نادرست

مهسا طاعنی

خبرنگار

چندی پیش خبر توقیف کیف پول‌های رمزارزی که ادعا می‌شد متعلق به یک نهاد است، در رسانه‌ها دست‌به‌دست شروع به چرخیدن کرد. ماهیت متفاوت رمزارزها و آگاهی نسبتاً کم افراد درباره این مدل از دارایی نیز سبب شد «یک کلاغ»، تا از هزارتوی خبرگزاری‌ها بیرون می‌آید، تبدیل به «چهل کلاغ» شود. اتفاقی که حاصل غرض‌ورزی عده‌ای و ناآگاهی عده‌ای دیگر بود. همان‌طور که این اولین‌باری نبود که چنین اتفاقی می‌افتاد، می‌توان احتمال داد آخرین‌بار هم نخواهد بود. اما آیا این موارد می‌تواند دلیلی برای نگرانی کاربرانی باشد که سرمایه‌های خرد خود را روی پلتفرم‌های تبادل رمزارز داخلی سرمایه‌گذاری کرده‌اند؟ اساساً چه بخشی از اخبار این چنینی می‌تواند به کاربران عادی حوزه رمزارز مرتبط باشد؟ آیا این دلیل مناسبی به‌دست سیاست‌گذاران می‌دهد که این فضا را با محدودیت بیشتری مواجه کنند؟ کارشناس معتقدند، هر چند کاربران ایرانی به‌دلیل تحریم‌ها و محدودیت‌های بین‌المللی در بازار رمزارز با چالش‌هایی روبه‌رو هستند و صرافی‌های معتبر بین‌المللی به‌همین دلایل حساب کاربران ایرانی را بلوکه می‌کنند، اما ابعاد است مشکلی برای کاربرانی که در صرافی‌های معتبر داخلی و با رعایت قوانین در این حوزه فعالیت می‌کنند، پیش بیاید.

توقیف دارایی ایرانی‌ها؛ دروغ یا واقعیت؟

چنان که گفته شد، در روزهای اخیر نگرانی کاربران صرافی‌های رمزارزی در ایران نسبت به بلوکه‌شدن دارایی‌ها با طرح ادعاهای نادرست و احتمال فعال‌سازی اسنپ‌بک یا مکانیسم ماشه، افزایش یافته است. خبر توقیف ۱/۵ میلیارد دلار رمزارزی موجود در کیف پول ایرانی‌ها نیز در رسانه‌ها نیز این نگرانی‌ها را افزایش داده است. خبری که با بررسی بیشتر آن از منابع اصلی که در ابتدا به اطلاع‌رسانی در این مورد پرداخته‌اند، می‌توان اشتباهاتی فاحش در انتقال پیام به کاربران عادی در آن مشاهده کرد. از جمله آن که رقم ۱/۵ میلیارد دلار مربوط به مجموع تراکنش‌های این کیف پول‌ها بوده و به‌معنای دارایی موجود در آنها نبوده است. به این ترتیب موجودی واقعی مسدودشده، حدود ۱/۵ میلیون دلار تتر (USDT) بوده است. هیچ منبع معتبر بین‌المللی نیز عدد ۱/۵ میلیارد دلار را به دارایی کاربران عادی یا صرافی‌های ایرانی نسبت نداده است. عباس آشتیانی، رئیس کمیسیون بلاکچین نظام صنفی رایانه‌ای کشور، درباره این مسئله به هم‌میهن توضیح می‌دهد: «ادعای توقیف ۱/۵ میلیارد دلار دارایی رمزارزی از کیف پول ایرانی‌ها به‌سه‌دلیل اشتباه است. یکی اینکه، تاکنون هیچ‌یک از کاربران ایرانی اعتراض و واکنشی نسبت به این موضوع نداشته‌اند. در صورتی که اگر دارایی‌های آنها بلوکه شده بود، به احتمال زیاد واکنش نشان می‌دادند. ازسوی دیگر، رقم اعلام‌شده بسیار زیاد است و بررسی کیف پول‌های تتر، این عدد را تأیید نمی‌کند. دلیل دیگری که باز هم باعث می‌شود در قبول صحت این خبر شک کنیم، عدم اعلام رسمی از سوی مراجع و متولیان جهانی تتر است، زیرا با حجم دارایی‌ای که رسانه‌ها از آن سخن می‌گویند، لازم بود نهادهای مرتبط جهانی، درباره آن اعلام‌نظر کنند.» او در ادامه صحبت‌های خود به کاربران ایرانی توصیه می‌کند، فارغ از اقدامات امنیتی صرافی‌ها، به الزامات معین‌شده در این خصوص بیشتر اهمیت دهند. به گفته آشتیانی، اولین قدمی که کاربران لازم است برای ایمن‌سازی دارایی‌های دیجیتال خود بردارند، پذیرش محدودیت‌ها و ریسک‌های انتقال دارایی به کیف پول شخصی است. رئیس کمیسیون بلاکچین نظام صنفی رایانه‌ای کشور در این خصوص می‌گوید: «چه در زمان انتقال دارایی به کیف پول شخصی، چه در زمان نگهداری آن در حساب کاربری سکوهای داخلی تبادل، محدودیت‌ها و ریسک‌های دارایی برعهده کاربر است. البته اگر بستر تبادل خارجی باشد، طبیعتاً ریسک‌های متعددی متوجه کاربران خواهد شد. به‌طور کلی با توجه به ریسک‌های مبادله

صاحب امتیاز و مدیرمسئول: غلامحسین کرباسچی

• مشاوران: عباس عیدی و احمد زیدآبادی
• سردبیر: محمدجواد روح • معاون سردبیر: مهرداد خدیر • دبیر آنلاین: شبنم رحمتی
• دبیران گروه‌ها: فرزانه طهرانی (اقتصاد) • آرمین منتظری (دیپلماسی و بین‌الملل)
• علی ورامینی (رسانه و فرهنگ) • سمیه متقی (سیاست) • الناز محمدی (جامعه) • آرش خاموشی (عکس)
• مدیر اداری و آگهی‌ها: شاهرخ حیدری
• مدیر هنری: مهدی قربانی تبار
• هادی حیدری (طرح و کاریکاتور) • حروفچینی و ویراستاری: شهرام هادی

• تلفن روابط عمومی: ۸۸۷۴۹۳۰۰ • تحریریه: ۸۸۷۳۰۲۹۱ • آگهی‌ها: ۸۸۷۳۵۲۰۷ • نشانی: خیابان شهید بهشتی، خیابان پاکستان، کوچه دوازدهم، پلاک ۱۸
• لیتوگرافی و چاپ: هم‌میهن • تلفن چاپخانه: ۰۲۱۴۶۸۳۱۱۴ • توزیع: نشر گستر امروز نوین • تلفن: ۰۲۱-۶۱۹۳۳۰۰۰

چهره

بازگشت فرهادی با «داستان‌های موازی»

چهار سال از اکران فیلم «قهرمان»، آخرین ساخته اصغر فرهادی می‌گذرد و روز گذشته رسانه‌ها از شروع فیلمبرداری جدیدترین فیلم این کارگردان بر جسته ایرانی خبر دادند. فیلمبرداری این درام پیچیده تروریستی از ۱۷ شهریورماه در پاریس کلید خورده و تا سماه دیگر هم ادامه خواهد داشت. این فیلم که روایتگر حملات تروریستی ۱۳ نوامبر ۲۰۱۵ در پاریس است، با حضور بازیگران برجسته‌ای همچون: ایزابل هوپر، ونسان کسل، ویرجینی افیرا، پیر نینه، آدام بنسا و کاترین دنو ساخته می‌شود. تاکنون ایزابل هوپر، آدام بنسا و کاترین دنو مقابل دوربین فرهادی رفته‌اند. «داستان‌های موازی»، دومین پروژه فرهادی پس از موفقیت «گذشته» (۲۰۱۳) در فرانسه است و انتظار می‌رود تا در بهار ۲۰۲۶ به نمایش عمومی درآید. مانند دیگر آثار فرهادی، این فیلم نیز با نگاهی عمیق به پیچیدگی‌های انسانی و اجتماعی، تماشاگران را با داستانی پرتنش و انسانی روبه‌رو خواهد کرد. فرهادی که پیش از این جوایز معتبری همچون اسکار، کن و سزار را دریافت کرده، در این پروژه نیز با شرکت ممنوع پروداکشن همکاری دارد و با توجه به سوابق این فیلمساز جهانی، انتظار می‌رود فیلمی قابل تأمل حاصل شود.

کتابخانه

روایتی رازآلود از دوستی

نشر برج به‌تازگی رمان «مهربان‌تر از تنهایی» را به‌نوشته یی‌یون لی و ترجمه مریم بابایی منتشر کرده و در دسترس علاقه‌مندان قرار داده است. این اثر، داستانی تأمل‌برانگیز درباره دوستی، خیانت و تأثیر عمیق گذشته بر سرنوشت انسان‌ها در بستر تقابل فرهنگ‌هاست. رمان «مهربان‌تر از تنهایی» داستان سه دوست نوجوان در یکن است که به‌طور ناخواسته باعث وقوع حادثه‌ای مرموز می‌شوند؛ حادثه‌ای که به مسمومیت شدید دوست دیگرشان می‌انجامد. این دوست، که دیدگاه‌ها و گرایشات سیاسی متفاوتی دارد، پس از ۲۱ سال بستری‌بودن، سرانجام می‌میرد و رازهای پنهان آن دوران دوباره آشکار می‌شوند. داستان، نگاه عمیقی به سرشت انسان، وفاداری و تأثیر گذشته بر زندگی حال و آینده شخصیت‌ها دارد. علاوه بر معمای جنایی، تصویری دقیق و پیرامبر از تقابل فرهنگ‌های چینی و آمریکایی و تأثیر مهاجرت بر هویت و روابط انسانی ارائه می‌دهد. این رمان، با فضایی حزن‌انگیز و پر از تأملات فلسفی درباره انسانیت، خواننده را درگیر سوال‌هایی پیچیده درباره ماهیت انسان و پیامدهای انتخاب‌ها و اتفاقات گذشته می‌کند. نشر «برج» این کتاب را در ۳۴۴ صفحه، به قیمت ۲۸۵ هزار تومان چاپ کرده است.

کتاب: مهربان‌تر از تنهایی

نویسنده: یی‌یون لی

مترجم: مریم بابایی

انتشارات: نشر برج

تاریخ

پرتاب ناموفق ماهواره دیدبان مریخ

ناسا، پای نخستین انسان‌ها را به‌ماه‌رساند و با تلسکوپ هابل عمر جهان را اندازه‌گیری کرد اما در کارنامه‌ان، شکست‌هایی نیز دیده می‌شود. برای نمونه در سال ۱۹۸۴، به کمیته اکتشاف منظومه شمسی، مأموریت سفر به مریخ با اولویت بالا ارائه شد و بدین ترتیب کاوشگر فضایی یک میلیارد دلاری دیدبان مریخ (Mars Observer) براساس نقشه‌های ماهواره‌ای قبلی طراحی و ساخته شد تا در ۲۵ سپتامبر ۱۹۹۲ به‌منظور بررسی سطح مریخ، جو، اقلیم و میدان مغناطیسی به فضا پرتاب شود. این کاوشگر قرار بود اولین فضاییمای سری مأموریت‌های Observer باشد، اما به اولین شکست از مجموعه شکست‌های مأموریت مریخ تبدیل شد. سه‌روز پیش از قرارگرفتن در مدار، ارتباط دیدبان مریخ با زمین از بین رفت و تلاش برای برقراری مجدد ارتباط با فضاییما ناموفق بود. برخی گمانه‌زنی می‌کنند که شاید این کاوشگر، همین الان در حال گردش به‌دور مریخ باشد. برخی دیگر، اما این فرضیه را مطرح می‌کنند که این فضاییما از کنار مریخ ریز شده و حالا دارد دور خورشید می‌گردد. محتمل‌ترین دلیل ارائه‌شده برای قطع ارتباط این کاوشگر با زمین، پارگی مخزن فشار سوخت در سیستم پیش‌ران آن بوده است.